

σεως εἰς αὐτάς νέου περιεχομένου. Οὕτω ὁ Βακχυλίδης χρησιμοποιεῖ, συμφώνως πρὸς τὴν Ὀμηρικὴν παράδοσιν, τὰ ἐπίθετα ἀρχικέρανος (ἐπὶ τοῦ Διὸς), χρυσάλακτος (ἐπὶ τῆς Ἀρτέμιδος), φασιμβροτος (ἐπὶ τῆς Ἡοῦς), μεγάλυμος (ἐπὶ τῆς Ἀθηνᾶς), χρυσάορος (ἐπὶ τοῦ Ἀπόλλωνος)· ἀντιθέτως ὁμοίως πρὸς τὴν Ὀμηρικὴν παράδοσιν χρησιμοποιεῖ τὰ ἐπίθετα ἐρισφάραγος ἐπὶ τοῦ Διὸς (εἰς τοὺς Ὀμηρ. Ὕμνους ἐπὶ τοῦ Ποσειδῶνος), ἰοστέφανος ἐπὶ τῆς Περσεφόνης, τῆς Θέτιδος, τῶν Μουσῶν (εἰς τοὺς Ὀμηρ. Ὕμνους ἐπὶ τῆς Ἀφροδίτης), εἴρουσθενῆς ἐπὶ τοῦ Διὸς (ὁ Ὀμηρος ἐπὶ τοῦ Ποσειδῶνος), ῥοδοδάκτυλος ἐπὶ τῆς Ἰοῦς (ὁ Ὀμηρος ἐπὶ τῆς Ἡοῦς) κλπ. Πέρα τῆς ἀναμειξέως αὐτῆς διαφορετικῶν ὑφολογικῶν τάσεων εἰς τὴν λυρικὴν ποίησιν, ὁ συγγρ. ἐξετάζει τὸ πρόβλημα τῆς πατρότητος τοῦ ἐπιθέτου, συνάγει δὲ μετὰ πιθανότητος ὅτι τοῦτο ἀνήκει εἰς Σιμωνίδην τὸν Κεῖον, θεῖον τοῦ Βακχυλίδου. Εἰς τὴν σύντομον αὐτὴν ἀλλὰ μεστὴν φιλογικῆς ἐμβριθείας συμβολὴν τοῦ Fogelmark θίγονται καὶ ζητήματα ἱστοριογραφίας: οὕτω δεικνύεται ὅτι ὁ ὑπὸ τῆς Σούδας (ἐν Σ 442=Adler IV. 36λ, λ. Σιμωνίδης) μνημονευόμενος Σιμωνίδης ὁ Κεῖος, θυγατροῦς κατὰ τινὰς (ἦτοι ἔγγονος ἐκ θυγατρὸς) τοῦ ὁμωνύμου ἐκ Κέας μεγάλου ποιητοῦ, συγγραφεὺς δὲ Γενεαλογικῶν, πρέπει νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸν ποιητὴν· οὗτος δὲ πιθανῶς εἶχε συγγράψῃ ὕμνον εἰς Ἀθηνᾶν τὴν Ἰωνίαν, ὅπου ἐκάλει αὐτὴν χρύσαιγι· ἐντεῦθεν ἤρυσθη τὸ ἐπίθετον ὁ Βακχυλίδης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, Διδ. Φ.

* *

ΙΩΑΝΝΟΥ Η. ΚΑΡΝΕΖΗ, «Σολώνειοι ἐπιτροπικαὶ διατάξεις κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀττικῶν ῥητόρων καὶ τὸ συγκλητικὸν δόγμα (Digesta, 23. 2. 59), Συμβολαὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἀττικῶν ῥητόρων καὶ εἰς τὴν συγκριτικὴν μελέτην τοῦ Ἰδιωτικοῦ βίου Ἀθηνῶν καὶ Ρώμης (Μετ' ἐκτενοῦς περιλήψεως εἰς τὴν Ἀγγλικήν, σελ. 83-114), Ἐν Ἀθήναις 1976, σελ. 144. Τιμὴ 450 δρχ.

Ὁ συγγραφεὺς, οὗτινος ἐργασία περὶ τῆς Ἐπικλήρου, συμβολὴ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἀττικῶν ῥητόρων καὶ τὴν μελέτην τοῦ Ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Ἀθηνῶν, ἐκρίθη ἐν «ΠΛΑΤΩΝ» ΚΖ' (1975) σελ. 363-365, παρουσιάζει διὰ τοῦ ἐν ἐπικεφαλίδι βιβλίου του νέαν μελέτην εἰς τὸν αὐτὸν κύκλον τῆς ἀρχαιογνωστικῆς ἐρεύνης ἀναγομένην.

Καὶ εἰς τὸ νέον αὐτὸ βιβλίον ἀντιτίθεται πρὸς τὰ συμπεράσματα ἀπάντων τῶν μέχρι τοῦδε ἐρευνητῶν, καθ' ἃ αἱ διατάξεις τοῦ Σόλωνος περὶ ἐπιτροπείας, αἱ μνημονευόμεναι ὑπὸ τοῦ Διογένοους Λαερτίου δὲν ἴσχυον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀττικῶν ῥητόρων καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἴσχυον αὗται. Ἐπίσης ἀντιτίθεται πρὸς τὴν συσχέτισιν, τὴν ὁποίαν κάμνουν οἱ ἐρευνηταὶ τῶν προμνημονευθεισῶν διατάξεων πρὸς σχετικῶς ὁμοίας διατάξεις, μνημονευομένας ὑπὸ Συριανοῦ καὶ Κύρου, πρὸς τὰς ὁποίας ὁ σ. ἀνεύρισκει καὶ προσθέτει καὶ ἄλλας ὁμοίας τοῦ Μαρκελλίνου καὶ Ἀνωνύμου, δεικνύει δὲ ὅτι αὗται εἶναι μεταγενέστεραι καὶ ἄσχετοι.

Εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὸ πρῶτον θέμα. Ἡ Σολώνειος διάταξις ἐν Διογ. Λα. 1.56 «Κάλλιστον δὲ κακεῖνο τὸν ἐπιτροπον τῆ τῶν ὄρφανῶν μητρὶ μὴ συνοικεῖν

μηδ' επιτροπεύειν, εἰς ὃν ἡ οὐσία ἔρχεται τῶν ὄρφανῶν τελευτησάντων» ἔχει κριθῆ ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν ὅτι δὲν ἴσχυε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀττικῶν ῥητόρων, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν μνημονευόμενας περιπτώσεις ἐπιτροπείας ὑπάρχει σύγκρουσις πρὸς τὰς διατάξεις ταύτας, ἐξ ἧς τεκμαίρεται ὅτι αἱ διατάξεις αὗται δὲν ἴσχυον.

Ὁ σ. ἀντικρούει τὴν ἀποψιν ταύτην μεθοδικῶς καὶ συστηματικῶς. Ἀναλύει πληθῶς τὰς 45 περιπτώσεις ὄλων τῶν ἀρχαίων κειμένων τῶν ἀναγομένων εἰς τὸ θέμα. Κατὰ πρῶτον προβαίνει εἰς ἀνάλυσιν 24 περιπτώσεων, καθ' ἃς εἶχε λυθῆ ὁ γάμος τῶν ἀτθίδων καὶ εἶχον ἐπανεκδοθῆ αὗται καὶ δὴ 10 καθ' ἃς ἔζη μόνον ὁ φυσικὸς κύριος τῆς ἀτθίδος (πατήρ, ἀδελφὸς κλπ.), 4 καθ' ἃς ἔζη μόνον ὁ σύζυγος, 4 καθ' ἃς ἔζων ἀμφοτέρω, 1 καθ' ἣν ὑπῆρχε μόνον ἐνῆλιξ υἱός, καὶ 5 περιπτώσεις ἀδήλους ἔλλειψι μαρτυριῶν (σελ. 26—28). Ἐκ τῶν ὄρων τῶν συντρεχόντων εἰς ἐκάστην τῶν περιπτώσεων τούτων (δηλ. ὑπάρξεως ἢ μὴ φυσικῶν προσώπων) καταλήγει ὁ σ. εἰς θετικὸν συμπέρασμα περὶ τοῦ ποῖος ἦτο ὁ κύριος τῆς ἀτθίδος (κύριος καὶ ὄχι ἐπίτροπος διότι εἰς τὴν ἀττικὴν νομοθεσίαν ὑπῆρχε μόνον κυριεῖα καὶ ὄχι ἐπιτροπεία) καὶ ποῖα ἦτο ἡ τύχη αὐτῶν καὶ τῶν τέκνων τῶν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου. Ὁ συγγραφεὺς δεικνύει ὅτι ὑπῆρχον τέσσαρα εἶδη συνεπειῶν (σελ. 41—42). Ταῦτα ἐξετάζονται εἰς τὸ Κεφ. Α' εἰς τὸ ὅποιον ὁ σ. ἐξετάζει τὴν τύχην τῆς ἀτθίδος καὶ τῶν τέκνων τῆς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου (σελ. 21—42).

Εἰς τὸ Β' κεφάλαιον ὁ σ. ἀναλύει τὰς Σολωνεῖους διατάξεις περὶ ἐπιτροπείας: αὐτὸν ἐπίτροπον τῶν ὄρφανῶν μητρὶ μὴ συνοικεῖν». Ἐνταῦθα ὁ σ. παραθέτει 6 περιπτώσεις (Δημοσθένης, Ἰσαῖος, Ἀνδοκίδης), εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἐρμηνευταὶ εὐρίσκουσι γεγονότα ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰς διατάξεις, διὸ καὶ τὰς ἔκριναν ὡς μὴ ἰσχυροῦσας. Ὁ σ. ἀναλύει μίαν πρὸς μίαν ἐκτενῶς τὰς περιπτώσεις ταύτας, τὰ κείμενα τῶν διαθηκῶν, ἕτερον νόμον ἰσχύοντα (Δημοσθ. XLVI 24) καὶ καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας οὐδεὶς ἐπίτροπος ἐνουμφεύθη τὴν μητέρα τοῦ ἐπιτροπευομένου ὄρφανοῦ (σελ. 55).

Περαιτέρω ἐξετάζει τὸ σημεῖον τῆς διατάξεως τοῦ Σόλωνος «μηδ' ἐπιτροπεύειν, εἰς ὃν ἡ οὐσία ἔρχεται τῶν ὄρφανῶν τελευτησάντων». Ὁ σ. ἐξετάζει τὰ κατὰ τοὺς νόμους εἶδη τῆς ἐπιτροπείας καὶ τοὺς νόμους τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς, τὸν τρόπον διορισμοῦ τῶν ἐπιτρόπων, τὰς ἐν ταῖς πηγαῖς σωζομένας περιπτώσεις διορισμοῦ ἐπιτρόπων ὡς πρὸς 15 περιπτώσεις διορισμοῦ ἐπιτρόπων (σελ. 56—68) καὶ καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἰς τὰς 9 μὲν ἐκ τούτων οὐδεὶς διορίσθη ἐπίτροπος καὶ κατ' ἀκολουθίαν αἱ περιπτώσεις αὗται οὐδόλως συγκρούονται πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Σόλωνος, εἰς 2 περιπτώσεις ὁ ἐπίτροπος ἔχει διορισθῆ διὰ διαθήκης καὶ ἐπομένως δὲν ἐμπίπτουν αὗται εἰς τὰς Σολωνεῖους διατάξεις, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς 4 περιπτώσεις ὑπάρχει ἔλλειψις μαρτυριῶν μὴ ἐπιτρέπουσα στήριξιν ἀντιθέσεως πρὸς τὸν Σολωνεῖον νόμον.

Μετὰ τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἴσχυον αἱ Σολωνεῖαι διατάξεις περὶ ἐπιτροπείας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀττικῶν ῥητόρων ὁ σ. ἀσχολεῖται μὲ τὸ θέμα τοῦ διορισμοῦ τῶν ἐπιτρόπων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ῥητόρων, ἐνθα οἱ ἐρευνηταὶ δέχονται ὅτι μετὰ τὴν ἐπιτροπεῖαν βουλήσει τοῦ πατρὸς ἠκολούθει ἢ ἐκ τοῦ νόμου. Ἀλλὰ τοῦτο θὰ ἤρχετο εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Σόλωνος, κωλυούσας νὰ διορίζεται ἐπίτροπος ὁ εἰς ὃν θὰ περιήρχετο ἢ περιουσία, ἐὰν τὰ ὄρφανα ἀπέθνησκον. Διὰ τὴν ἄρσιν τῆς ἀντιφάσεως ταύτης ὁ σ. ἀναφερόμενος εἰς τοὺς Νόμους τοῦ Πλάτωνος 925 a, b καὶ 966c ἐνθα γίνεται λόγος περὶ δοτῆς ἐπιτροπείας (δηλ. ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος) καὶ ἐπειδὴ οὐδαμῶς εὑρηται διορισμὸς ἐπιτρόπου ἐκ τοῦ νόμου δέχεται ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐρευνητὰς ὅτι ἔλλειψις τῆς ἐκ διαθήκης ἐπιτροπείας ἠκολούθει ὄχι ἢ ἐκ τοῦ νόμου, ἀλλὰ ἢ δοτῆ ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος.

Εἰς τὸ Γ' κεφ. ὁ συγγραφεὺς διαπραγματεύεται τὸ θέμα τοῦ συσχετισμοῦ, τὸν

ὁποῖον κάμνουν οἱ ἐρευνηταὶ τῶν Σιλωνεῶν διατάξεων πρὸς τὴν διάταξιν τὴν μνημονομένην ὑπὸ τοῦ Συριανοῦ καὶ τοῦ Κύρου, καθ' ἣν ἀπηγορεύετο εἰς τὸν ἐπιτροπον ἢ τὸν υἱὸν αὐτοῦ νὰ νυμφευθοῦν τὴν ἐπιτροπευομένην γυναῖκα. Ὁ σ. ἀνεύρισκε ἑτέρους δύο συγγραφεῖς, τὸν Μαρκελλῖνον καὶ τὸν Ἀνώνυμον, λέγοντας τὰ αὐτὰ πρὸς τὸν Συριανὸν καὶ Κύρον, ἀλλὰ προσθέτει ὅτι πάντες οὗτοι ἀναφέρονται εἰς διατάξεις ἀσχετοὺς πρὸς τὰς τοῦ Σόλωνος. Διότι ὁ παρ' αὐτοῖς θεσμὸς τῆς ἐπιτροπείας γυναικὸς εἶναι μεταγενέστερος ἀναγόμενος εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον, ἀφοῦ εἰς τὸ ἀττικὸν δὲν ὑπάρχει ἐπιτροπεῖα γυναικὸς, ἀλλὰ κυριεῖα. Ἡ μοναδικὴ μνεία ἐπιτροπείας παρὰ τῷ Ἰσαίῳ VI. 13 ἀπεκρούσθη διὰ λογικῆς ἀναλύσεως ὑπὸ τοῦ σ. εἰς σ. 54—55. Ἐπομένως αἱ διατάξεις τοῦ Συριανοῦ, Κύρου, Μαρκελλῖνου καὶ Ἀνωνόμου, αἵτινες κακῶς συνεσχετίσθησαν πρὸς τὰς Σολωνεῖους καὶ παρεπλάνησαν ἐνδεχομένως τοὺς ἐρμηνευτάς, ἀπηχοῦν ἀντιλήψεις Ῥωμαϊκοῦ δικαίου καὶ εἰδικώτερον τοῦ Συγκλητικοῦ δόγματος τοῦ ψηφισθέντος ἐπὶ Μ. Αὐρηλίου καὶ Κομμόδου, ὡς ἀναφέρεται εἰς τοὺς Πανδέκτας 23. 2. 59.

Ὁ σ. πρὸς διευκρίνησιν τῆς ἀναλύσεώς του καὶ τῶν παρατιθεμένων περιπτώσεων παραθέτει 19 γενεαλογικὰ δένδρα ἐκ τῆς ἀττικῆς προσωπογραφίας (σελ. 115—135). Εἰς τὸ τέλος παρατίθενται πίνακες τῶν ἐρευνηθέντων χωρίων ἐξ ἐπιγραφῶν, ἀρχαίων συγγραφέων, νομικῶν πηγῶν καὶ παπύρων καὶ πίνακες κυρίων ὀνομάτων.

Ἡ ἐργασία αὕτη χαρακτηρίζεται διὰ τὴν μεθοδικότητα, συστηματικότητα καὶ πληρότητα τῆς, δεῖγμα δὲ τῆς ἐπιμελείας, μὲ τὴν ὁποῖαν διενηργήθη, ἀποτελοῦν καὶ αἱ 217 παραπομπαὶ εἰς ἀρχαῖα κείμενα, εἰς πηγὰς τοῦ Ρωμαϊκοῦ καὶ Βυζαντινοῦ δικαίου καὶ εἰς ἔργα μελετητῶν. Τῆς μελέτης παρέχεται εὐρεῖα ἐξ 25 σελίδων περιλήψεως εἰς τὴν Ἀγγλικὴν παρατιθεμένην εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

* *

ΧΑΡΙΚΛΕΙΑΣ Π. ΖΕΡΒΟΥ, **Εἰσαγωγή εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Ποιήσεως**, ἐκδόσεις Α. Καραβία, Ἀθήναι 1974, σχ. 8 μ. σ. 210.

Ἡ συγγραφεὺς, ἐκ τῶν παλαιότερων μελῶν τῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Φιλολόγων, φρονοῦσα ὅτι ἡ ἐμπεριστατωμένη διδασκαλία τῆς ποιήσεως ὄφειλε νὰ κατέχη τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν, ὠρμήθη εἰς τὴν συγγραφὴν τῆς παρούσης μελέτης, ἵνα οὕτω δοθῇ εἰς πάντα φιλαναγωγώστην ἢ εἰκὼν τῆς ποιήσεως ἐν τῷ συνόλῳ τῆς. Εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ἐκτίθεται ἡ ἀντίληψις περὶ ποιήσεως τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἀλλὰ καὶ τῶν νεωτέρων καὶ περιγράφεται ἡ ἐπίδρασις τῆς ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, ἐξαιρομένης καὶ τῆς διαπιστώσεως ὅτι ἡ ποίησις ἀπέτέλεσε τὸν κυριώτατον δεσμὸν μεταξύ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἀκολούθως ἐκτίθεται ἡ θέσις τῆς ποιήσεως μεταξύ τῶν Καλῶν Τεχνῶν καὶ ἡ συνάφεια τῆς ποιήσεως μὲ τὴν Μουσικὴν καὶ τὰ μουσικὰ ὄργανα, καθὼς καὶ αἱ προσπάθειαι ἱεραρχήσεως τῶν Καλῶν Τεχνῶν ὑπὸ τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νεωτέρων ποιητῶν, φιλοσόφων καὶ μουσικῶν. Ἐἶτα εἰς ἓνα ὠραῖον κεφάλαιον ἐκτίθεται ἡ οὐσία τῆς ποιήσεως ὡς τὴν ἀντελήφθησαν καὶ τὴν περιέγραψαν οἱ κυριώτεροι τῶν πνευματικῶν δημιουργῶν ἀπὸ τῆς παλαιστάτης ἀρχαιότητος διὰ μέσου ὄλων τῶν αἰώνων μέχρι τῶν σημερινῶν χρόνων. Ἐδῶ ὑπάρχουν ὠραῖοι χαρακτηρισμοὶ